

БЪЛГАРСКОТО ЧИТАЛИЩЕ Е БИЛО И СИ ОСТАВА КУМИРЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЪ

Презъ първата половина на XVIII столѣтие на българския хоризонтъ бѣха изгаснали звездитѣ до една и мракътъ бѣше непрогледенъ. Политическиятъ и духовни хищници се бѣха настанили въ тая поробена земя и вършеха страшното дѣло на разорението и унищожението. Една душа се възмути и отъ нейния духовенъ проблѣсъкъ една звезда огрѣ — книгата на Паисия, историята на погиващия народъ — „История славяноболгарская“. Българскиятъ духъ се възроди въ новата свѣтлина. Българската книга стана кумиръ на жилавото незагинало племе. И, преди да измине единъ вѣкъ отъ появата на Паисиевата история, книгата се наплоди и разнесе като пламъкъ въ българския домъ.

Освѣстенитѣ първи интелигенти на възраждащия се двойно потиснатъ народъ на Балканитѣ, ясно схванаха, че тъй изпадналия въ изкуственъ мракъ и невежество български народъ, комуто е нужна свободата, както му е нуженъ и въздухъ, ще трѣбва духовно да прогледне и туриха начелото на духовнитѣ свѣтилници — народнитѣ читалища.

На наша почва, за наши нужди, тия читалища изиграха онази роля, която съ право може да се смѣтне за най-великото дѣло на нашата нация. Не въ тѣхния видъ и блѣсъкъ бѣше тѣхното величаво дѣло, не въ тѣхната уредба и монотонность, а въ духа, въ великия и крепкъ духъ, що насадиха въ душата на жадния за свобода и просвѣта българинъ.

Ние може би още не сме прогледнали достатъчно, за да видимъ мощта, духовната мощъ, която насади читалището въ българското племе, но ще дойде день на просвѣтление и на читалището ще се даде онази почитъ, която то заслужава.

Първитѣ и най-ярки разсадници на просвѣта, следъ освобождението, бѣха пакъ читалищата, които бѣха и най-симпатичнитѣ спътници на освобождения български народъ. Първата интелигенция и младото учителство заработиха въ българското читалище, за българското читалище. Отъ тамъ се възкресиха първитѣ вечерни и недѣлни четения, отъ тамъ изхвъркна българския театъръ.

Ние, свидетелитѣ на възраждането на българската млада държава, още чувствуваме съ всичката прѣснота на своя духъ, какъ растехме всрѣдъ атмосферата на създаванитѣ отъ насъ читалища и библиотеки; какъ проникваше свѣтлината на дължъ и на ширъ. За насъ читалищата, библиотекитѣ при училищата и клубоветѣ не бѣха само гнѣзда за просвѣта, тѣ бѣха нашитѣ мѣста, въ които се духовно надбѣгвахме и състезавахме. Отъ тамъ излизаше она кипежъ на нашитѣ души, който не ни даваше денонощно мира и ни втурваше ту въ недѣлни и вечерни училища, ту въ просвѣтни сказки, ту въ широки педа-